

УДК 341

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4\(34\)-456-468](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-4(34)-456-468)

Тітко Ельвіра Валентинівна доктор юридичних наук, доцент, Голова ГО Український осередок з прав людини та розвитку освітніх новацій, професор кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», проспект Перемоги, 37, м. Київ, 03056, <https://orcid.org/0000-0002-7485-2623>

Кісіль Анастасія Віталіївна студентка 3 курсу факультету соціології та права, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», проспект Перемоги, 37, м. Київ, 03056, тел.: (067) 324-39-13, <https://orcid.org/0000-0002-9513-652X>

РЕАЛІЗАЦІЯ «ІНТЕРНЕТ-СВОБОДИ» ЧЕРЕЗ ПРАВО НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ

Анотація. В умовах сьогодення мережа Інтернет є складовою усіх сфер суспільного життя та відіграє пріоритетну роль в житті кожної особи, оскільки вважається відповідним джерелом отримання необхідної інформації. Окремо, слід відзначити, що саме мережа Інтернет займає своє місце в способі спілкування та вираження своїх поглядів між собою. Це суттєво покращує буденне життя громадян, оскільки інтернет-спілкування має ряд переваг. В той же час, надзвичайно швидко формуються відповідні виклики такої свободи вираження. Активні геополітичні та соціально-економічні зміни у всьому світі, що викликані різними факторами, провокують використання користувачами мережі Інтернет для розпалювання ворожнечі, поширення інтересів конкретних груп осіб та навіть вчинення злочинів. Виходячи з цього, актуальним для держав завданням в цілому є забезпечення громадян безпечним онлайн простором, в якому буде можливість вільного спілкування.

В дослідженні було розкрито сутність свободи вираження поглядів в цілому, а також розкрито її зміст в мережі Інтернет. Зважаючи на це, вдалося охарактеризувати структурні компоненти, які належать до неї. Також в роботі було зазначено про можливість правомірного обмеження цієї свободи особи, на основі підстав, визначених положеннями ЄКПЛ і відповідно описано критерії для реалізації такого підходу, а саме «законність» та «необхідність у демократичному суспільстві». Особливості їх застосування було продемонстровано

на прикладі вибіркового рішення ЄСПЛ, в яких не було встановлено порушення державами статті 10 ЄКПЛ, а тому визнано їх втручання в Інтернет-свободу спілкування заявників правомірним. Зважаючи на це в роботі було розкрито цінність реалізації особами свободи вираження поглядів в мережі Інтернет, а також розкрито особливості її правомірного обмеження для захисту визначеного ряду інтересів.

Ключові слова: «Інтернет-свобода», мережа «Інтернет», захист прав людини, право на свободу вираження поглядів, цензура, передача інформації, стаття 10 ЄКПЛ.

Titko Elvira Valentynivna Doctor of Sciences (international law), docent, Chair of Ukrainian center of human rights and the development of educational innovations, professor, of the Department of Information, Economic and Administrative Law, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Peremogy Prospect, 37, Kyiv, 03056, <https://orcid.org/0000-0002-7485-2623>

Kisil Anastasiya Vitaliyvna 3rd-year student of the Faculty of Sociology and Law, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Peremogy Prospect, 37, Kyiv, 03056, tel.: (067) 324-39-13, <https://orcid.org/0000-0002-9513-652X>

REALIZATION OF "INTERNET FREEDOM" THROUGH THE RIGHT TO FREEDOM OF EXPRESSION

Abstract. The Internet occupies a special place in the way of communication and expression of views between people. This significantly improves the everyday life of citizens, because Internet communication has many advantages. At the same time, the corresponding challenges to such freedom of expression are being formed extremely quickly. Active geopolitical and socio-economic changes throughout the world provoke the use of Internet users to incite enmity, spread the interests of specific groups of people, and even commit crimes. Based on this, the urgent task of the state is to provide citizens with a safe online space in which they will have the opportunity to communicate freely.

The essence of freedom of expression was revealed in the study. In addition, its content is posted on the Internet. It was possible to characterize the structural elements belonging to it. The possibility of lawful restriction of this individual freedom was indicated, based on the grounds defined by the provisions of the ECHR. Criteria for implementing such an approach were also described. "Legality" and

"necessity in a democratic society" belong to them. The specifics of their application were demonstrated in the example of some ECtHR decisions. These decisions did not establish a violation by the states of Article 10 of the ECHR. Interference with Internet-freedom was recognized as legitimate. The article revealed the value of individuals exercising freedom of expression on the Internet. Also, the features of its legitimate limitation to protect a certain number of interests are demonstrated in the study.

Keywords: "Internet-freedom", "Internet" network, protection of human rights, right to freedom of expression, censorship, the transmission of information, Article 10 of the ECHR.

Постановка проблеми. Враховуючи умови сьогодення слід встановити, що існує широкий ряд нормативних актів, наприклад декларацій та рекомендацій, які регламентують аспекти права людини на свободу вираження поглядів. Більше того, в науковій доктрині також зосереджена велика кількість напрацювань щодо цього питання, які дозволяють розкрити його з різних боків. Однак враховуючи динаміку суспільних змін, викликаних процесом цифровізації та поширенням Інтернету утворюються нові підходи та характер спілкування в цій мережі. Виходячи з цього, існує гостра потреба в дослідженні поточних особливостей Інтернет-свободи спілкування, враховуючи можливі її правові обмеження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ряд українських та зарубіжних дослідників присвятили свою увагу дослідженню обсягу та особливостям змісту стаття 10 ЄКПЛ (далі – ЄКПЛ, Конвенція), встановленню меж свободи в мережі Інтернет, передумов законного втручання в право на свободу вираження поглядів. До цієї категорії дослідників належать: Е. Тітко, В. Пікерт, В. Бенедика, а також В. Харчук, Д. Проценко, О. Нестеренко, В. Яворський, О. Крюков, О. Радченко, К. Настечко, М. Княжицький, Т. Слінько, М. Плотнікова, А. Чернявцова та інші.

Мета статті. Метою даного дослідження є визначення сутності та ролі «Інтернет-свободи» через право на свободу вираження поглядів, а також підстав для її правомірного обмеження з урахуванням практики ЄСПЛ.

Виклад основного матеріалу. Цифровізація є провідним процесом, на основі якого відбувається формування й розвиток суспільства у XXI столітті, що обумовлює глобальне поширення мережі Інтернет у різних його напрямках. Сутність останнього полягає в тому, що він є єдиним інформаційним середовищем, в межах якого відбувається реалізація глобальних соціальних комунікацій та спілкування. Динамічне використання мережі Інтернет відбувається з початку XXI століття, що вплинуло на розробку системи

нормативних актів, які почали регулювати правовий простір в інформаційній сфері. Так, наприклад, Declaration Of The Committee Of Ministers On A European Policy For New Information Technologies, 1999 р. [1], Okinawa Charter on Global Information Society, 2000 р. [2], Recommendation Rec (2004)11 of the Committee of Ministers to member states on legal, operational and technical standards for e-voting, 2004 р. [3] та багато інших, що впливало на формування правових інструментів ефективного регулювання та використання мережі Інтернет.

Окремо слід звернути увагу в даному напрямку на діяльність Ради Європи (Парламентську Асамблею Ради Європи (далі – ПАРЕ), де відповідно були прийняті наступні резолюції та рекомендації, як наприклад: Resolution 1120 (1997) Impact of the new communication and information technologies on democracy, 1997 р. [4]; Recommendation 1332 (1997) Scientific and technological aspects of the new information and communications technologies, 1997 р. [5]; Resolution 1191 (1999) Information society and a digital world, 1999 р. [6] та інші, які вказують на моделі взаємодії, яка заснована на Інтернеті, і яка має форму цифрових пакетів, які направляються від головного комп'ютера до інших хостів відповідно до Інтернет-протоколу. Також вказано, що Інтернет є Всесвітньою павутиною, яка об'єднує різні служби (електронну пошту, віддалену реєстрацію, передачу файлів, дискусійні групи тощо) і включає глобальні системи пошуку документів. Звернута окрема увага на такі терміни, як «global village» або «information highways», які стосуються функціональних компонентів цифрового світу». Відповідно «global village» означає, що світ розглядається як спільнота, в якій люди пов'язані комп'ютерами, телебаченням тощо, і всі залежать один від одного [7]. Зміст терміну «information highways» доцільно розуміти, як цифрову платформу, збагачену сховищами інформації та знаннями, які є загальнодоступними для різних зацікавлених сторін у суспільства [8].

Значення мережі Інтернет не зупиняло свого розвитку, а лише підвищувало, що в результаті призвело до прийняття Комітетом міністрів Ради Європи (далі – Комітет РЄ) Declaration on freedom of communication on the Internet, 2003 р., положення якої закріпили свободу вираження та вільної комунікації осіб в мережі Інтернет. Зважаючи на це, вона вказує на основні принципи використання Інтернету серед країн Європи, одним з яких є неможливість реалізації заборони доступу (блокування або фільтрації) до будь-яких ресурсів в Інтернеті, незалежно від кордонів [9].

Згодом, Комітет РЄ розширив своє бачення Інтернету у Declaration on Internet governance principles, 2011 р., в якій встановлено, що Інтернет є орієнтованим на людину й побудований на засадах поваги до прав і свобод

людини. В цьому документі також було встановлено, що Інтернет – це сукупність широкого діапазону ідей, технологій, ресурсів і політики, розроблених на основі утвердження свободи завдяки колективним зусиллям у спільних інтересах. Окремо зазначено, що Інтернет надає простір свободи, сприяючи здійсненню та реалізації фундаментальних прав, демократичних процесів участі громадської та комерційної діяльності [10]. Виходячи з вищесказаного, слід встановити, що розуміння змісту Інтернет змінювалося у процесі розвитку суспільства, яке інтегрувалося від засобу комунікації до простору, в межах якого особи можуть реалізувати свої права у різних сферах.

Накладення зобов'язання держав-членів щодо забезпечення всіх правами людини та основними свободами, закріпленими в ЄКПЛ у середовищі Інтернет, як ціннісної суспільної служби, що передбачено Recommendation CM/Rec (2014)6 of the Committee of Ministers to member States on a Guide to human rights for Internet users, 2014 р. Данна Рекомендація окремо вказує на те, що Інтернет-послуга має надаватися без будь-якої дискримінації, за розумну ціну, і яка має бути безпечною, надійною та безперебійною. Крім того, ніхто не повинен підлягати неправомірному, самовільному або безпідставному втручанням в реалізацію своїх прав та основоположних свобод при користуванні Інтернетом. Також окремо встановлено, що користувачі повинні отримувати щодо ефективної реалізації прав людини в онлайн просторі у разі обмеження або порушення їхніх прав та свобод. Така підтримка повинна передбачати інформування про доступ до ефективних засобів правового захисту. Зважаючи на можливості, які надає Інтернет для забезпечення прозорості в управлінні державними справами, користувачі повинні мати можливість використовувати Інтернет також для участі у демократичному житті [11].

Разом з тим, окремо Recommendation CM/Rec (2018)2 of the Committee of Ministers to member States on the roles and responsibilities of internet intermediaries, 2018 р. було закріплено обов'язок держав-членів щодо здійснення належного гарантування прав осіб в мережі Інтернет. Відповідно до цього документа правове регулювання державних органів має бути націленим на забезпечення діяльності сприятливого віртуального середовища, тобто в ньому мають діяти ефективні механізми відшкодування шкоди, за умови порушення прав людини в мережі Інтернет [12].

Таким чином, можна констатувати, що розвиток правового механізму регулювання мережі Інтернет вплинув на формування нових свобод у осіб, які є його користувачами. Популяризація цієї технології передбачила відкриття нового виду діяльності людей у віртуальному середовищі, в межах якого вони також мають бути забезпеченими певними правами й обов'язками. Все це

обумовило необхідність сформулювати нову правову категорію, а саме «Інтернет-свободу».

Це вдалося здійснити Комітету РЄ, який у Recommendation CM/Rec(2016)5 of the Committee of Ministers to member States on Internet freedom, 2016 р. визначив зміст поняття «Інтернет-свободи», під яким він розуміє здійснення і володіння в Інтернеті правами людини й основними свободами, а також їх захист відповідно до ЄКПЛ. В цьому документі він також встановив, що «Інтернет-користувачі мають право на свободу вираження поглядів, у тому числі права на отримання та поширення відомостей, за допомогою сервісів, додатків та пристроїв за своїм вибором, в повній відповідності зі статтею 10 Конвенції». Таким чином, дана рекомендація вказує на прямий зв'язок, який існує між свободою вираження поглядів особи та «Інтернет-свободою» [13].

Виходячи з цього, до категорії Інтернет-свободи можливо віднести право на свободу слова, право на свободу зборів, свободу вираження поглядів, право на приватне життя, а також право на ефективний засіб правового захисту. В положеннях вищезгаданої рекомендації особливу увагу зосереджено на зобов'язаннях держав-членів Ради Європи, які стосуються дотримання, захисту і заохочення прав людини й основних свобод в мережі Інтернет [13].

Констатуючи вищенаведені факти можна відмітити певну тенденцію, яка полягає в тому, що в одних із перших актах Комітет РЄ відзначав саме технічні особливості Інтернету, а згодом увага вже приділялася дотриманню прав людини в Інтернет мережі в цілому, оскільки це не лише платформа для обміну інформацією, а й система для особистого спілкування, вираження думок і поглядів та реалізація прав і свобод. Це суттєво розширює функції Інтернету та підвищує його роль у життєдіяльності людини. Саме тому, виокремлення і забезпечення «Інтернет-свободи» набуває пріоритетного значення, на рівні з іншими правами та свободами.

Таким чином, з урахуванням вище викладеного, слід звернути увагу безпосередньо на право свободи вираження поглядів, яке закріплене положенням статті 10 Європейської конвенції з прав людини, 1950 р. [14], яке уособлює в собі один з головних принципів сучасного, демократичного суспільства, а також виступає гарантією захисту прав кожної людини. Право на свободу вираження поглядів і переконань охоплює в собі свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Відповідно до авторського підходу Е. В. Тітко, під свободою вираження поглядів слід розуміти сукупність прав людини, які реалізуються шляхом пошуку, збору,

отримання і поширення будь-якої інформації публічно чи особисто, письмово чи усно, дією чи бездіяльністю, зображенням чи рухом або в інший спосіб – на власний вибір у всіх сферах суспільного життя, що дає можливість «бути почутим» без втручання органів державної влади і незалежно від державних кордонів [15]. При цьому в ЄКПЛ встановлено, що здійснення цих свобод пов'язане також з наявністю обов'язків і відповідальністю, а тому може підлягати формальностям, умовам або санкціям. Відповідно реалізація цього права може бути правомірно обмежена за умов, які встановлені законом і є необхідним у демократичному суспільстві з метою захисту наступних інтересів: а) національної, громадської безпеки, територіальної цілісності; б) попередження та запобігання злочинів і заворушень; в) охорони здоров'я, честі, репутації, моралі або захисту прав і свобод інших осіб; г) запобігання розголошенню конфіденційної/секретної інформації та підтримання авторитету і безсторонності правосуддя.

Зважаючи на це, відповідно до положень ЄСПЛ можливе накладення правомірного обмеження на свободу вираження поглядів. В даному випадку необхідно встановити факт «законності» та «необхідності у демократичному суспільстві». Для дотримання першого критерію необхідна наявність таких умов, а саме: доступності закону та його передбачуваності. В свою чергу до «необхідності у демократичному суспільстві» слід відносити відповідність оскаржуваного втручання нагальній суспільній потребі; пропорційність правомірній меті, що переслідувалась; відповідність та достатність обґрунтування, наданого національними органами влади для виправдання втручання. В дану категорію вкладені такі ідеї, як плюралізм, терпимість і відкритість, а термін «необхідний» розуміється як такий, що не є синонімом до слова «обов'язковий» і не може широко тлумачитись, як слова «припустимий», «звичайний», «корисний», «розумний» або «доцільний». Таким чином, «Інтернет-свобода» може бути правомірно обмеженою за наявності описаних вище підстав.

Важливість доступу осіб до Інтернету саме в контексті свободи інформації та вираження поглядів простежується також і в практиці ЄСПЛ, а саме в справі «Times Newspapers Ltd V. United Kingdom», 2009 р. Вона стосувалася публікації двох сенсаційних статей газетою «Times», які потім було опубліковано в Інтернеті. Власником компанії було подано два позови: перший – в зв'язку з газетними публікаціями, через кілька місяців, другий – в зв'язку з публікацією цих статей в Інтернеті. Національний суд розглянув справу за другим позовом по суті, встановив, що британська газета обдурила позивача, але відмовила у відшкодуванні шкоди в силу пропуску позовної давності. В даному випадку заявник стверджує, що друковані видання, які

володіють архівом публікацій, по суті, несуть відповідну відповідальність за дублювання друкованих статей, в яких міститься наклепницька інформація. На думку видання-заявника, правило про Інтернет-публікації неминуче надає право редакціям газет надати в користування свої Інтернет-архіви і таким чином обмежує їх свободу вираження поглядів. Уряд стверджував про те, що застосування правила публікації в Інтернеті було допустимим і пропорційним обмеженням права заявника на свободу вираження поглядів і не порушувало статтю 10 ЄКПЛ. ЄСПЛ дійшов висновку, який полягав в тому, що розсуд держав при пошуку балансу між конфліктуєчими правами ширше, коли мова йде про новинні архіви, ніж, коли справа стосується новинних репортажів поточних подій. Таким чином, розгляд другого позову по суті та констатація дифамаційного правопорушення, в тому числі, і за публікацію в мережі інтернет, мала законну підставу. Це свідчить про відсутність порушення статті 10 ЄКПЛ. Виходячи з цього, можна встановити, що за рахунок наявності можливості зберігати та передавати великі масиви інформації в Інтернеті, останній відіграє важливу роль для посилення доступу громадськості до новин та для спрощення процесу поширення інформації загалом [16].

В свою чергу у справі *Delfi As V. Estonia, 2015 р.*, ЄСПЛ розглядав питання стосовно видалення коментарів на веб-платформі та відшкодування шкоди. Компанія-заявник Delfi є власником інформаційного інтернет-порталу Delfi, на якому публікуються новини, а у користувачів є можливість їх коментувати. Більшість коментарів були дифамаційний і принизливими, що спричинило порушення прав інших осіб. Саме тому, національний суд Естонії дійшов висновку про те, що сама публікація, опублікована на порталі Delfi, викладена у врівноваженому тоні, водночас чимало коментарів до неї були вульгарними; вони були принизливими і завдали шкоди честі, гідності й репутації інших осіб. Коментарі виходили за межі обґрунтованої критики. Національний суд встановив, що на такі коментарі не поширюються гарантії свободи вираження поглядів і що мало місце порушення особистих прав. Заявник зазначив, що вжив достатніх заходів для недопущення і видалення дифамаційних коментарів, а також те, що за зміст коментарів повинні нести відповідальність їхні фактичні автори. Зважаючи на це, не доведено існування «нагальної суспільної потреби» у покладанні відповідальності на постачальників інтернет-послуг. В свою чергу уряд доводив, що втручання у права компанії-заявника було «встановлено законом», мало легітимну мету захисту честі інших осіб та було необхідним у демократичному суспільстві, задля дотримання балансу між статтями 10 і 8 ЄКПЛ. Разом з тим щодо принципу «законності», то у своєму рішенні ЄСПЛ постановив наступне: «положення національного законодавства, а також відповідної судової

практики давали змогу передбачити, що видавець, який адмініструє інформаційним інтернет-порталом у комерційних цілях, може, у принципі, бути притягнутим до відповідальності за розміщення на своєму порталі коментарів явно протиправного змісту, тобто таких, про які йдеться у цій справі». Зважаючи на це, ЄСПЛ здійснив оцінку «легітимної мети» на основі чого встановив, що «під час провадження у Великій палаті сторони у справі не заперечували того факту, що обмеження права компанії-заявника на свободу вираження поглядів мало легітимну мету захисту репутації і прав інших осіб». Таким чином ЄСПЛ встановив, що покладаючи відповідальність на компанію-заявника, національні суди виходили з відповідних і достатніх підстав, з урахуванням поля розсуду, наданого державі-відповідачу. Тому застосована санкція не становила непропорційного обмеження права компанії-заявника на свободу вираження поглядів, відповідно не мало місце порушення статті 10 ЄКПЛ [17].

Про публікацію наклепницьких коментарів по відношенню до особи згадано в справі *Tamiz V. The United Kingdom*, 2017 р. Публікація була розміщена у блозі «London Muslim» веб-ресуру *Blogger.com* і, яка безпосередньо стосувалась заявника Паяма Таміза. У відповідь на статтю було опубліковано низку анонімних коментарів, які на думку заявника були неправдивими. Згодом йому було відмовлено в наданні дозволу на подання форми позову *Google Inc.*, чим на думку заявника держава-відповідач порушила своє позитивне зобов'язання за статтею 8 Конвенції щодо захисту його права на репутацію. Уряд стверджував, що рішення національних судів щодо недопущення пред'явлення заявником позову проти *Google Inc.* було явно пропорційним, оскільки дозволяло розгляд позову за обставин, коли він міг сподіватися лише на відшкодування незначних збитків, означало б непропорційне та не потрібне втручання в права компанії *Google Inc.* та її користувачів відповідно до статті 10 ЄКПЛ. ЄСПЛ враховуючи важливу роль, яку виконують *ISSP*, такі як *Google Inc.*, у сприянні доступу до інформації та обговоренні широкого кола політичних, соціальних і культурних тем, тому Суд вважає, що межа оцінки держави-відповідача в даному випадку була достатньо широкою, а її дії досягли справедливого балансу між правом заявника на повагу до його приватного життя за статтею 8 Конвенції та правом на свободу вираження поглядів, гарантованим статтею 10 Конвенції, яким користуються *Google Inc.* та її кінцеві користувачі. В такому разі не мало місця порушення статті 10 ЄКПЛ [18].

Зважаючи на розкриті вище факти можна стверджувати, що свобода Інтернет-спілкування є неодмінною частиною прав людини у сучасному цифровому суспільстві. Проте, таке право не є абсолютним, а тому може

знавати певних обмежень та санкцій з боку держави. В даному випадку, важливим є встановлення підстав для такого втручання, а саме їх «законності» та «необхідності у демократичному суспільстві». Таким чином, вдасться не лише забезпечувати осіб спілкуванням у просторі Інтернет, а й також запобігати порушенню прав інших чи захисту відповідних інтересів.

Висновки. Таким чином, з урахуванням вищевикладеного можна зробити висновок, що дійсно свобода вираження поглядів має пряму приналежність до «Інтернет-свободи», за рахунок чого здійснюється її пряма реалізація. Виокремлення та забезпечення цього права є обов'язком держави в сучасних умовах, а саме цифровізації. На даний момент мережа Інтернет є не лише засобом і платформою для обміну інформацією, а й окремим віртуальним середовищем, в якому кожен може реалізовувати свої права та свободи. Зважаючи на це, «Інтернет-свобода» набуває актуальності та важливого значення для існування сучасної людини. До неї належать права, які людина реалізує в ході пошуку, збору, отримання і поширення будь-якої інформації публічно чи особисто в мережі Інтернет, що дає можливість особі «бути почутою» без втручання органів державної влади і незалежно від державних кордонів.

Таким чином, вбачаючи на отримані у дослідженні результати можливо сформулювати поняття «Інтернет-свободи», під яким слід розуміти реалізацію демократичних засад кожного в мережі Інтернет через реалізацію права на свободу вираження поглядів шляхом вільного доступу, правомірного отримання, використання та висловлювання дотримуючись принципу достовірності та повноти інформації без встановлення будь-яких бар'єрів та без втручання органів державної влади не принижуючи поваги, честі, гідності та інші особисті права інших маючи право на висловлення оціночних суджень. Реалізація «Інтернет-свободи» не може бути піддана обмеженню, за винятком тих підстав, які передбачені законом та є необхідним у демократичному суспільстві з метою захисту національної, громадської безпеки, територіальної цілісності; попередження та запобігання злочинів і заворушень; охорони здоров'я, честі, репутації, моралі або захисту прав і свобод інших осіб; запобігання розголошенню конфіденційної/секретної інформації та підтримання авторитету і безсторонності правосуддя.

Таким чином, можна стверджувати, що все це зобов'язує країни розробляти та приймати відповідні стандарти т.зв. «Інтернет-свободи», що дасть можливість кожному розуміти реалізацію такої свободи та межі допустимого правомірного обмеження щодо подальшої відповідальності.

Література:

1. Declaration Of The Committee Of Ministers On A European Policy For New Information Technologies, 1999. URL: <https://rm.coe.int/native/09000016805359c6> (дата звернення 08.03.2023).

2. Okinawa Charter on Global Information Society, 2000. URL: <https://archive.unescwa.org/okinawa-charter-global-information-society> (дата звернення 12.03.2023).
3. Recommendation Rec(2004)11 of the Committee of Ministers to member states on legal, operational and technical standards for e-voting, 2004. URL: [https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/Key-Texts/Recommendations/00Rec\(2004\)11_rec_adopted_en.asp](https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/Key-Texts/Recommendations/00Rec(2004)11_rec_adopted_en.asp) (дата звернення 12.03.2023).
4. Resolution 1120 (1997) Impact of the new communication and information technologies on democracy, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1997. URL: <https://pace.coe.int/en/files/16531#trace-3> (дата звернення: 25.03.2023)
5. Recommendation 1332 (1997) Scientific and technological aspects of the new information and communications technologies, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1997. URL: <https://pace.coe.int/en/files/15366> (дата звернення: 25.03.2023)
6. Resolution 1191 (1999) Information society and a digital world, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1999. URL: <https://pace.coe.int/en/files/16708> (дата звернення: 25.03.2023)
7. The Britannica Dictionary, 1768. URL: <https://www.britannica.com/dictionary/global-village> (дата звернення: 27.03.2023)
8. The Canadian Encyclopedia, 2007. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/information-highway#:~:text=Information%20Highway%20is%20a%20term,media%20over%20high%20speed%20networks> (дата звернення: 27.03.2023)
9. Declaration on freedom of communication on the Internet, the Committee of Ministers of the Council of Europe, 2003. URL: <https://rm.coe.int/16805dfbd5> (дата звернення: 30.03.2023)
10. Declaration on Internet governance principles, the Committee of Ministers of the Council of Europe, 2011. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cc2f6 (дата звернення: 25.03.2023)
11. Recommendation CM/Rec(2014)6 of the Committee of Ministers to member States on a Guide to human rights for Internet users, 2014. URL: https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-cm-rec-2014-6-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-a-guide-to-human-rights-for-Internet-users-adopted-by-the-committee-of-?_101_INSTANCE_aDXmrol0vvsU_viewMode=view/ (дата звернення: 25.03.2023)
12. Recommendation CM/Rec(2018)2 of the Committee of Ministers to member States on the roles and responsibilities of internet intermediaries, 2018. URL: <https://rm.coe.int/1680790e14> (дата звернення: 01.04.2023)
13. Recommendation CM/Rec(2016)5 of the Committee of Ministers to member States on Internet freedom, 2016. URL: https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-cm-rec-2016-5-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-internet-freedom (дата звернення: 03.04.2023)
14. European Convention on Human Rights, 1950. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
15. Тітко Е. В. Правомірне обмеження свободи вираження поглядів: досвід Європейського суду з прав людини: монографія. Вінниця : Нілан, 2016 р. 167 с.
16. Case of Times Newspapers Limited (Nos. 1 and 2) v. the United Kingdom, 2009. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-91706%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-91706%22]}) (дата звернення 06.03.2023).

17. Case of Delfi As v. Estonia, 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-163044%22>} (дата звернення 06.03.2023).

18. Case of Tamiz v. The United Kingdom, 2017. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22appno%22:%223877/14%22,%22itemid%22:%22001-178106%22>} (дата звернення 06.03.2023).

References:

1. Declaration Of The Committee Of Ministers On A European Policy For New Information Technologies, 1999. URL: <https://rm.coe.int/native/09000016805359c6>.

2. Okinawa Charter on Global Information Society, 2000. URL: <https://archive.unescwa.org/okinawa-charter-global-information-society>.

3. Recommendation Rec(2004)11 of the Committee of Ministers to member states on legal, operational and technical standards for e-voting, 2004. URL: [https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/Key-Texts/Recommendations/00Rec\(2004\)11_rec_adopted_en.asp](https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/Key-Texts/Recommendations/00Rec(2004)11_rec_adopted_en.asp).

4. Resolution 1120 (1997) Impact of the new communication and information technologies on democracy, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1997. URL: <https://pace.coe.int/en/files/16531#trace-3>

5. Recommendation 1332 (1997) Scientific and technological aspects of the new information and communications technologies, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1997. URL: <https://pace.coe.int/en/files/15366>

6. Resolution 1191 (1999) Information society and a digital world, Parliamentary Assembly of the Council of Europe, 1999. URL: <https://pace.coe.int/en/files/16708>

7. The Britannica Dictionary, 1768. URL: <https://www.britannica.com/dictionary/global-village>

8. The Canadian Encyclopedia, 2007. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/information-highway#:~:text=Information%20Highway%20is%20a%20term,media%20over%20high%20speed%20networks>

9. Declaration on freedom of communication on the Internet, the Committee of Ministers of the Council of Europe, 2003. URL: <https://rm.coe.int/16805dfbd5>

10. Declaration on Internet governance principles, the Committee of Ministers of the Council of Europe, 2011. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cc2f6

11. Recommendation CM/Rec(2014)6 of the Committee of Ministers to member States on a Guide to human rights for Internet users, 2014. URL: https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-cm-rec-2014-6-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-a-guide-to-human-rights-for-Internet-users-adopted-by-the-committee-of-?_101_INSTANCE_aDXmrol0vvsU_viewMode=view/

12. Recommendation CM/Rec(2018)2 of the Committee of Ministers to member States on the roles and responsibilities of internet intermediaries, 2018. URL: <https://rm.coe.int/1680790e14>

13. Recommendation CM/Rec(2016)5 of the Committee of Ministers to member States on Internet freedom, 2016. URL: https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/committee-of-ministers-adopted-texts/-/asset_publisher/aDXmrol0vvsU/content/recommendation-cm-rec-2016-5-of-the-committee-of-ministers-to-member-states-on-internet-freedom

14. European Convention on Human Rights, 1950. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

ISSN (print) 2708-7530

Наукові перспективи № 4(34) 2023

15. Titko E. Legitimate restriction of freedom of expression: the experience of the European Court of Human Rights: monograph. Vinnytsia: Nilan, 2016. 167 p.

16. Case of Times Newspapers Limited (Nos. 1 and 2) v. the United Kingdom, 2009. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%22itemid%22:%22001-91706%22>

17. Case of Delfi As v. Estonia, 2015. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22tabview%22:%22document%22,%22itemid%22:%22001-163044%22>

18. Case of Tamiz v. The United Kingdom, 2017. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22appno%22:%223877/14%22,%22itemid%22:%22001-178106%22>

